

אהל יצחק

פנינים לפרשת השבוע

הרב שמעון גיאת

"ויברכם ביום ההוא לאמור בך יבורך ישראל" (מח, כ).
רבים תמהו, במה נתייחדו אפרים ומנשה מכל שאר השבטים, עד שזכו להיות סמל ודוגמא לילדי ישראל בכל הדורות?
הג"ר שמואל הומינר זצ"ל בספרו "עבד המלך" מבאר העניין בדרך זו: מכל השבטים רק מנשה ואפרים נולדו ונתגדלו במצרים שהיתה שקועה בטומאתה. בביתם התכנסו תמיד שרי מדינה וחרטומיה, כמקובל בביתו של משנה למלך. שם בארץ נכריה, הרחק מארץ ישראל הקדושה ומאבותיהם, שהו במשך שנים ארוכות. לא כן שאר עשרת השבטים הם גדלו והתחנכו בביתו של יעקב אבינו, רוחו האצילה עליהם, וכשעלו לארץ ישראל מחזר זכו להיות בצוותא חדא עם יצחק.
אף על פי כן, כאשר בא יעקב למצרים נוכח לדעת כי אפרים ומנשה לא נמשכו כלל וכלל אחרי טומאת מצרים, ולא התפעלו ולא למדו מאותה אומה את מנהגיה ואת נימוסיה. אדרבא, ראה בהם שגדלו ונתחנכו על ברכי יוסף הצדיק בדרך התורה והיראה, עד כדי כך שנמצאו ראויים להמנות בתוך י"ב שבטי יה הקדושים והטהורים.

הדרך למדריגה נעלה זו של אפרים ומנשה בודאי לא היתה סוגה בשושנים. אין כל ספק כי ניסיונות רבים וקשיים גדולים עמדו להם בדרכם. בכל זאת התגברו על כל המכשולים והמפריעים, וצעדו אך ורק בדרך הקודש של אבותינו הקדושים כפי שהדריכם אביהם הצדיק. כוונה זו יכוון כל איש בברכו את בניו ואת תלמידיו ואת כל איש ישראל, שילכו רק בדרך התורה הקדושה ולא ילמדו ולא יתפעלו כלל מן העוזבים דרכי יושר.

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים: (מט. א).
ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכניה (רש"י). פירש השל"ה הק' - ביקש יעקב לגלות את קץ הגלות, אמר להם "האספו!" כי אי אפשר לקץ שיבוא כשיש ביניכם שנאת חינם, אלא אתם צריכים להיות כולכם באסיפה אחת באגודה אחת!... ובשם הרה"ק מקוצק זי"ע נאמר: "האספו ואגידה לכם" - כלומר כאשר כל אחד יהיה בעצמו כאין וכאפס בבחינת "האספו", אז "ואגידה לכם" - תזכו להיות מאוגדים ומאוחדים, זה יביא "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" - לביאת משיח צדקנו...
זבולון לחוף ימים ישכון (מט, יג)

איתא בילקוט שמעוני (קסא) "זבולון לחוף ימים בסחורתו ויששכר בתורתו. וזה עם זה שותפות בעוה"ז ובעוה"ב".

בספר "לב אליהו" (ח"א עמ' פ"ג) מביא הגר"א לאפיאן זצ"ל את דברי חז"ל עה"פ: "שמח זבולון בצאתך-מן העולם. ולמה? מפני שיששכר באהלך" והיינו שנאמר לזבולון כי בצאתו מן העולם הזה לעולם האמת, אל ידא מה יהיה עם חלקו לעוה"ב, אלא יש לו לשמוח כי בטוח הוא בחלק טוב בגן עדן, מפני שיששכר באוהליך". כלומר מה שיששכר יושב ועוסק באהלה של תורה, [שעל ידי התורה זוכה האדם לעולם הבא, וקם על ידה לתחיית המתים כמבואר בכתובות קיא.] וזה אהל-ך-אתה גרמת לו כל זה שתמכת בו והחזקת אותו שיוכל לעסוק בתורה. לכן שמח זבולון בצאתך-מן העולם.

כמו"כ מצינו בגמ' (ברכות ז', א) ששאלו חז"ל: נשים במאי זכיין ומשיבים: דנטרי לגבריהו עד דאתו מבי רבנן, ובאקרויי בנייהו לבי כנישתא (תינוקות של בית רבן היו רגילין להיות יושבין לפני רבן בבית הכנסת, רש"י).

ותמה רבי יהונתן מפראג: הלא בכל המצוות לא תעשה נשים מזהרות. גם במצוות עשה אם אין הזמן גרמן, הן חייבות כאנשים. מהי, א"כ, השאלה נשים במאי זכיין? משיב רבי יהונתן זצ"ל, אמת שהן חייבות ומזהרות בכל אלה, אבל מתלמוד תורה הרי הן פטורות, וא"כ חסרה להן זכות של תורה. לפיכך שואלים חז"ל "נשים במאי זכיין?" ועז' משיבים חז"ל דיש להן שייכות לתורה "דאקרויי בנייהו וכו' ונטרי לגבריהו וכו'". וכיוון שכך יש להן כבר זכות זכות של תורה.

אֲסִירֵי לִגְפָן עִירֵיה עִירו וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו (מט, יא).
ביאר רבינו האור החיים הק' ואולי נוכל לומר עוד על דרך מה שאמרו בזוהר (פנחס רלא ב) כי בסטרא אחרא הנקבה היא יותר חזקה מהזכר כי הזכר נוטל יותרת שלה ונקרא יותרת הכבד, וכדבר הזה ובחזיון הראוני בחלום שהאבקתי במלחמה עם הזכר ויהי נקל בעיני להכניעו והפלתי אותו בכחי ולנקבה נתאמצתי בכל כחי כמה פעמים ואחר כמה טרחות יכולתי להשליכה כמה מעלות למטה לארץ אך לא כבעלה הזכר, ולזה אמר כנגד גאולה העתידה "ולשורקה" - עת אשר ישרוק ה' ויקבצם, "בני אתוננו" - אותם שבאים מכח הנקיבה גם אותם יאסור ה' לפני בני ישראל...
הרב שמעון אילוז

משולחן אבותינו חכמי המערב

הרב שמעון אילוז

מנהג המערב הפנימי בתפילת מנחה של עשרה בטבת שחל בערב שבת

א. מנהגינו להתפלל מנחה בעוד היום גדול, ולא מניחים תפילין, ומוציאין ספר תורה וקורין בו יחל משה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהלכות תעניות הלכה ה' וז"ל: "חל להיות בערב שבת מתעניין בערב שבת וכו' אבל קורין בתורה שחרית ומנחה בו יחל משה", ע"כ. וכן פסק בשו"ע (סי' תק"ן ס"ג) שאם חל בערב שבת קורים בשחרית ומנחה ויחל, ודלא כדברי האגור שכתב שאין קורין בס"ת במנחה בערב שבת. יעו"ש.

הן אמת שמצינו להמלאך רפאל בירדוגו זצוק"ל, בספרו הק' "תורות אמת" (חאו"ח סימן תק"ן ס"ג) שכתב וז"ל: "ומנהגינו אינו אלא כס' האגור שהביא הב"י, דאין קורין במנחה משום כבוד שבת". עכ"ל.

אולם הכרעת חכמי מרוקו כדברי מרן הבית יוסף, כן עולה מדברי רבי רפאל ברוך טולידאנו בספרו קישור"ע חלק שני (סימן קי"ח סעי' ו'), ועוד. וראה בדברי החכם השלם רבי מאיר אלעזר עטייה בספרו "משולחן אבותינו" (עמוד 262) שכתב על מנהגי מנחה של י' בטבת שחל בערב שבת וז"ל: "רוב יהודי מרוקו - במנחת י' בטבת שחל בערב שבת - מוציאים ספר תורה וקוראים "יחל משה", ואם מתפללים מנחה קטנה אומרים ברכת כהנים. ובמקום יענך ה' ביום צרה, קוראים לולא ה' שהיה לנו. אולם יהודי מכנאס, גם אם גרים הם בערים אחרות, אינם מוציאים ספר תורה. ומנהג כל הקהילות פשוט שלא לומר תחנון ולא נפילת אפיים". עכ"ל.

בעוד נהגנו שאין אומרים בחזרת הש"ץ "ברכנו בברכה המשולשת בתורה" הואיל ואינו ראוי לנשיאות כפים (כן כתב בספר 'שמו יוסף בן וואליד' (סימן רל"ה) שכתב וז"ל: "מנהגינו בתענית יו"ד בטבת שחל להיות בערב שבת, וכן בט' באב שחל בו ברית מילה שמתפללין מנחה בעוד היום גדול, ואין אומרים במנחה "אלקינו" הואיל ואינו ראוי לנשיאת כפים. וכן כתב רבי דוד הכהן סקלי זלה"ה בס' קרית חנה, דוד (ח"א סימן פ"ז) וז"ל: "וכן הוא מנהגינו בעיר דבדו יע"א, שאין אומרים ברכנו בברכה המשולשת, בתענית במנחה, מפני שמנהגנו להתפלל מבעוד יום ושכן ראוי לנהוג.

ג. עוד נהגנו במנחה של עשרה בטבת שחל בערב שבת, שאומרים עננו, והש"ץ אומר בחזרה בין גואל לרופא, ולאחר חזרת הש"ץ לא אמרנו לא וידוי ולא שום תחינה, אלא שתכף אומר הש"ץ קדיש לתקבל, ומזמור ה' מלך גאות לבש, קדיש יהא שלמא, ואומרים עלינו לשבת. כ"כ מרן בב"י סי' תק"ן וכ"כ בס' מועד לכל חי (סימן כ"ט אות ד') וכן הוא המנהג פשוט וכ"כ הגאון מהר"י עייאש ז"ל במטה יהודה (או"ח סי' תק"ן ס"ק ו') שכן אנו נוהגים. ע"ש.

ד. שאלה: האם יש חובה להשלים התענית של עשרה בטבת כשחל בערב שבת, עד צאת הכוכבים, או רשאים להפסיק התענית מבעוד יום, לכבוד השבת?

תשובה: צריך להתענות ולהשלים צום עשרה בטבת אף כשחל בערב שבת, עד צאת הכוכבים, שזהו כרבע שעה אחר שקיעת החמה. והש"ת יתפוך את ימי הצומות לששון ולשמחה ולמועדים טובים בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן. (שו"ת יחוה דעת חלק א סימן פ).

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת ויחי

זמני כניסת השבת בירושלים
(40 ד' לפני השקיעה)

הדלקת נרות	16:18
צאת השבת	17:34
ר"ת	18:12

לרפואת מו"א רבי משה בן תמו בתוך שאר כל חולי עמו ישראל *

לרפואת אבישג מאשע בת גולדה ולהצלחת בנימין רוגל הכהן בן ציפורה וב"ב *

לרפואת מיטל בת גלדיס תחי' ולהצלחת בני משפחתה. *

להצלחת מר דורון עזרא וכל משפחתו בכל ענייניהם. *

לעילוי נשמת הזקן הכשר רבי שמעון בן איזה דהאן זצ"ל ולהצלחת בני משפחת דהאן בכל ענייניהם.

שאלה: באיזה הלכות מוזכר 'מלח'?

1. מליחת בשר: דם של בהמה חיה ועוף אסור באכילה, וע"י מליחה מכשירים את הבשר באכילה. (ש"ע יו"ד סי' ס"ט)
2. נטילת ידיים למים אחרונים לפני שמברך ברכת המזון, מפני מלח סדומית. (ש"ע או"ח סי' קפ"א).
3. קודם שיאכל (לחם) יביא מלח על השולחן, והוא מגן מן הפורענות. (ב"י או"ח סי' קס"ז ס"ה, הובא ברמ"א).
4. האוכל מלח אחר אכילתו, לא יאכל בגודל ולא בזרת ולא באצבע אלא באמה ובקמיצה. (ש"ע או"ח סי' קע"ט ס"ו).
5. שבת: אסור לפזר בשבת אבקת טלק או מלח כדי להסיר כתמי השומן הנמצאים בבגד, כיון שעל ידי אבקת הטלק או המלח מתנקה הבגד, פשוט שיש בזה משום מלבן וכו'. (אור לציון ח"ב פרק כד תשובה ב ובהערות).
6. ועוד בהלכות שבת: אין עושין מי מלח מרובים ומי מלח עזין, אין מולחים ארבע וחמש חתיכות צנון ביחד, יזהר לא לשפשף ידיו במלח, אסור לקבץ מלח ממשרפות המלח משום מעמר ועוד.
7. מצה - נוהגים שלא ליתן מלח במצה (ש"ע או"ח סי' תנ"ה)
8. תרומות ומעשרות - המלח קובע למעשר. (ש"ע יו"ד סי' של"א סע' קז).
9. בשר וחלב המלוחים שנגעו אחד בשני אסורים באכילה, פעמים צריך לקלף מקום הנגיעה. (עיין ש"ע יו"ד סי' צ"א סע' ה וסע' ח).
- ב. נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שיורי מאכל במלח. (רמ"א יו"ד סי' פ"ח ס"ב).
10. ברכות: א. על הכל אם ברך ב"מ מזונות יצא ידי חובה, חוץ ממים ומלח. (בא"ח בלק ש"א אות יג והליכו"ע שם).
- ב. על המלח ועל מי מלח וכו' מברך שהכל. (ש"ע או"ח סי' רד ס"א)
- ומה שמברכים על מלח, היינו כגון שהוא ראוי לאכילה קצת, שאינו מר ועפוץ ביותר. וכן מי מלח, היינו היינו כגון שנתן לתוכו מים הרבה בענין שראוי לשתייה, שאם לא כן אינו מברך עליהם כלל. (כה"ח אות ו). ועיין באור תורה תשנ"ח סי' עד, שכתב בשם מרן הראש"ל זצ"ל, שהורה (בעל פה) שלא לברך על המלח כלל, מאחר שאין לו הנאה ממנו (משנ"ב מהדורת תפארת הערה 5).
11. בכל מערבין ומשתתפים, חוץ מן המים ומן המלח וכו'. הנודר מן המזון, מותר במים ובמלח וכו' (עירובין פ"ג משנה א'). פירש הרע"ב הנודר (מן המזון) לא דאמר יאסר עלי מזון, דאין נקרא מזון אלא חמשת המינים דזייני וסעדי, אלא כגון דאמר כל הזן עלי קונם, וכל מילי זייני ומשביעים לפי שעה, חוץ מן המים והמלח.

זהירות גבול!

פעם נפגשו יצר הטוב ויצר הרע, וחשבו: למה את נחלת זולתנו נגרע? עד מתי נפרוץ ונשיג גבול, מדוע גם בבית ה' יהיה אדם בידי יצר הרע כבול, ולמה גם ברחוב במחשבות טובות יהיה בלול? כל אחד ישלוט בנחלתו, ואין איש איתו - בבתי כנסת ובבתי מדרשות, את הכניסה ליצר הרע אין להרשות. ובמקומות שרוחות רעות נושבות, אין מקום להרהורים ומחשבות טובות. כי הוא יהיה שטחו הבלעדי של יצר הרע, ומקום זה מה נורא. ויכרתו ברית שניהם, שרק בתחומיהם יתנו עיניהם. ויהי היום, הסתובב יצר הטוב בבית הכנסת לתומו, וירא את יצר הרע בא בתחומו. קם ושאלו מה לאדוני בביתי? הרי הסכם יש לך איתי. ענהו יצר הרע, אין זה מקום תורה, כנס וראה מה נורא, וכי במקום זה קדושה שורה? בכניסתו מה הוא אומר? את פי אני שומר. בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הוא עת לחשות, ובייחוד בעת התפילות וקריאת הפרשות.

מילתא דבדיחותא

שלא יאמרו

רב אחד שהיה ידוע כמי שלוקח שוחד נעשה פתאום חיגר, שאלו לר' אייזל מסלאנים הלא כתוב (דברים טז, כ"ג) "כי השוחד יעוור" ולא חיגר? השיב להם ר' אייזל: אמרו חז"ל שפסיעה גסה נוטלת מאור עיניו של אדם, ולכן צריך מקודם להיות חיגר כדי שלא יאמרו שנעשה עוור מפסיעה גסה ולא משום שוחד, אבל עכשיו שנעשה חיגר ואח"כ יתעוור יראו כולם שהתעוור מחמת שוחד...

ב"ה
בית המדרש
מרכז הירושלמי
הי"ד - הירושלמי

כולל האברכים חב"ד ירושלים
קולט אברכים נוספים

הכולל מיועד לאברכים רציניים אשר חשקה נפשם לעסוק בתורה.
לימוד חסידות מעמיק, בהכוונת הר"חג אליהו אילון שליט"א
לימוד הלכה לפיכחני "היכל שלמה", בהכוונת הר"חג שלמה סוויסה שליט"א

מיועד לאברכים לאחד שלוש שנים מנישואיהם

המלגה הינה עד לסך **4,200 ₪** (כולל דמי)

לקביעת ראיון: 053-82-5555-4

- מספר המקומות מוגבל -

הסכם יששכר וזבולון

וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שְׂכָמוֹ לְסַבֵּל וַיְהִי לְמִסַּע עֶבֶד (בראשית פרק מט - טו) ...בְּגִין כִּן אֶרְכִּין כְּתִפְיָהּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵי יָתָא וְהָוּ לִיה אַחֵוּי מְסָקֵי דוֹרוֹנִין (תרגום יונתן).

מעלת המחזיק תורה | שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהלך - זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה. והקדים זבולון ליששכר לפי שתורתו של יששכר ע"י זבולון (תנחומא ויחי יא, רש"י דברים פ"ג - יח). וכתב הטור (יו"ד סימן רמו) שמי שאינו יודע ללמוד, או מפני טרדות הזמן יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו. וכתב רבינו החיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת מ אות לו) בשם ספר עץ החיים, שהמחזיק ביד תלמידי חכמים, יש לו מעלה כמי שלומד ממש, שמהני ליה לימוד התורה של אותו תלמיד חכם להצילו מהיצר הרע. יעו"ש. ובספר ראש דוד (דף סב) כתב, שהמחזיק תלמיד חכם, כיון שהוא היה הסיבה שהתלמיד חכם למד תורה, כשכא לעולם העליון, זוכה שמלמדים אותו כל התורה. ע"כ.

מעשה בפנחס הסתתן | חובה היא על ישראל לפרנס בדרך כבוד לחכמיהם ולדייניהם אשר תורתם אומנותם, ושרש דבר זה נלמד ממה שאמרה התורה, והכהן הגדול מאחיו, ודרשו חז"ל (ביומא יח א ובהריות ט א) שיהא גדול מאחיו בנוי ובכח ובחכמה ובעושר, ואם אין לו גדלהו משל אחיו, שאם אין לו עושר, מעשירים אותו, ואמרו בתוספתא מעשה בפניחס הסתת שנמנו אחיו למנותו כהן גדול, הלכו ומצאוהו חוצב אבנים בהר, ומילאו לו אותו מחצב דינרי זהב. וכן הדין לתלמיד חכם שיתנו לו ממון להתעשר בו ואין גנאי בדבר. (הרשב"ץ בתשובה ח"א סי' קמב והלאה).

אף ת"ח מחוייבים לתמוך בלומדי תורה | ואל יאמר האדם כשלומד בעצמו שוב איני צריך לתמוך ביד לומדי תורה, דאינו כן, דאדרבא כיון שהוא יודע כח התורה החיוב עליו יותר להיות מתמכין דאורייתא, וליתן נדבות לשיבות ולמקומות שמרביצים תורה. וכלל הדברים הם כל הלומד תורה בעצמו חביבין עליו המצות ואוהב את החכמים ותומכן ומסייען שילמדו ויעסקו בתורה, וההיפך בהפכו: (ערוך השולחן סימן רמו - ט).

אם נגרע משכרו של הלומד | הגאון רבי משה גלאנטי היה מצטער ואומר, אוי ואבוי לתלמידי חכמים שבזמן הזה הנהנים מעמי הארץ לפרנסתם, שנמצא שבעת שנפטרים מן העוה"ז מאומה אין בידם, לפי שמחצית שכרם נוטלות נשותיהם, (כמ"ש בסוטה כא. דפלגן בהדיהו), ומחצית הנשאר לוקח המחזיק בידם, ותם לריק כחם, כי לשליש ולרביעי לא שמענו, והלוואי שתהא יציאה כביאה (יומא פו:). עי' מעשה רב לגר"א (הוראות והנהגות אות לד) שנראה מדבריו שההסכם הזה ממעט בשכרו של לומד התורה, ובכל זאת מותר לעשות הסכם כזה לכתחילה, כי אדם צריך לשאוף ללמוד תורה לשמה - כלומר לשם קיום המצוה, ואפילו לא למען השכר של לימוד התורה בעולם הבא.

אולם רבינו חיים בן עטר בספרו אור החיים (פרשת כי תשא) סובר: שיששכר וזבולון, וכן שאר נדיבי עמינו אשר יחצון כספם לעמלי תורה, לא ינוכה כלל ממחצית החלק של העוסק בתורה, שאם כן נמצא שכל אחד מהם יטול מחצית השכר בלבד, ולא כן הוא, כי שקל הקודש כפול היה, וביד כל אחד

נשאר שקל שלם. ע"כ. גם הגאון ההפלאה בהקדמתו (פתחא זעירא אות מג) הביא משל למי שמדליק נר מנר שאין מחסור לאורו, כן המחזיק בת"ח נוטל שכרו מאת השי"ת, ואינו נוגע ח"ו בחלקו של הת"ח. וזה שאמר שמח זבולון בצאתך וכו', שכל אחד ישמח בשלו, ואין אחד נוטל משל חבירו מאומה. עכת"ד. וכ"כ מרן החיד"א בספר מדבר קדמות (מע' מ אות לו), שהקב"ה נותן מאוצרו הטוב לאשת תלמיד חכם שגר שיעור החצי מזכות תורתו, ולא ינוכה מן הת"ח מאומה, וכן הדין במחזיק ביד התלמיד חכם, ובכן יעלו חסידים בכבוד התורה וכו'. ע"כ.

הסכם יששכר וזבולון לאחר שלמד | העוסק בתורה 'קודם שיעסוק' יכול להתנות שיעסוק חבירו בסחורה ויטול חלק מלימודו כמו יששכר וזבולון, אבל 'אחר שעסק' כבר ונותן לו חלק בשביל ממון, אינו כלום כדכתיב אם יתן איש את כל הון ביתו וגו'. רבינו ירוחם בס' תולדות אדם וחווה (נתיב שני סוף חלק רביעי) ובב"י (יו"ד סי' רמ"ו) ובבב"ה שם, וברמ"א (סעי' א')¹,

האם זבולון צריך לחלוק שווה בשווה ברווחיו עם יששכר | הגחיד"א (חיים שאל ח"ב סימן לח) והחפץ חיים (שם עולם שער התחזקות פ"ו בהגהה) סבורים שדי לספק כל צורכי הלומד, בשביל לחלוק עמו בשכר תלמודו שווה בשווה. אולם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סימן ל"ז) כתב שתנאי יששכר וזבולון המחשיב את יששכר כאילו הוא לומד, זהו דווקא אם מתחלק עם הלומד ברווחיו בשווה. שאם לא כן אין זה נחשב אלא לתומך תורה בלבד מדין צדקה. וכדבריו מבואר בספר אש דת למוהר"ח אבולעפיא והביאו הגרע"א (יו"ד רמו), וכעין זה כתב בספר באורח צדקה (עמ' שס"ו) בשם הגר"נ קרליץ שליט"א.

הסכם בכתב | יש הסוברים שצריך תנאי מפורש שזבולון יעסוק במלאכה וכדומה, ויששכר יעסוק בתורה, ויחלקו השכר שווה בשווה (אג"מ יו"ד ח"ד סי' ל"ז) והוסיף שאין צריך קנין וסטר. וכעין זה כתב במנחת שלמה (ח"ב סימן צ"ז) שההסכם צריך להיות מותנה מראש. וגם רבים נוהגים ששני הצדדים חותמים על הסכם בכתב אבל אין זה לעיכובא עכ"ל. ועיי בקובץ אגרות (סי' מ"ז) של החזו"א שעשה נוסח שטר הסכם בין יששכר וזבולון. אך לעומתם בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' פ"ז) מסתפק אם צריך להתנות, וראה בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' קלו אות ה) שדייק מדברי מרש"י (סוטה כ"א.) שמשמע דאף בלא תנאי, רק כשמחזיקו בכדי שיהיה לו זכות בתורתו שלמד נמי מהני.

חובתו של יששכר | בספר אילת השחר (פרשת וזאת הברכה) הביא מדברי החפץ חיים זצ"ל, שהיה אומר שמי שנתמך על-ידי תומכי תורה, ואינו לומד, הרי הוא גזלן, כי הנדיבים נותנים כסף על דעת שילמדו הלומדים. והוסיף באילת השחר, "ובזמנינו יתכן שהם יודעים שלא לומדים יום ולילה, אבל אם לא ילמדו כפי הרגילות יש חשש גזל."

בצל החכמה בצל הכסף | נסיים במעשה נפלא שהובא בספר אסופת מערכות (הג"ר גולדוויכט זצ"ל, חנוכה) וזה לשונו: וקבלה מסורה בידי מהכהן הגדול ה"חפץ חיים", שעובדה הווה ברבי חיים מוולוז'ין, שקרב את דעתו של נדבן פלוני לצרכי החומר של הישיבה, והבטיח לו בתמורה כי לאחר אריכות ימיו ילמד לעילוי נשמתו. לאחר פטירת הנדבן, לא אחר הגר"ח לשלם נדרו, והחל להעמיק עיונו במשניות טהרות. במהלך העיון נתקשה בהבנת הדברים, ומקץ עמל ויגיעה אחזתו שינה. בשנתו נתגלה לפניו הנדבן הנפטר, ופירש לו על אתר את דברי המשנה בפירוש ישר ומרווח, עד שנתיישבה דעתו של רבי חיים. כשהקיץ משנתו, השתומם כחדא שעה, ואמר כהאי לישראל "שנדיבי עמים יהיו למדנים ידעתי, אבל שילמדו מהר כל כך לא ידעתי".

1 סיום דברי רבינו ירוחם במה שכ' "ומסתברא דעוסק אבד דכבר ביטל חלקו" וראה בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סימן נז) שביאר דרצונו לומר דאע"ג שעל העבר לא חל קנין הלוואה לא קנה, מ"מ העוסק בתורה שעבר ומכר בעד פרוטות נחשת את חלקו בארץ החיים, אבד חלקו, וזהו אין בידו כלום. והטעם בפשיטות י"ל שהוא מטעם קנס דכיון שהשפיל קומי ערכה של התורה לפני אגורת כסף, לכן אבד חלקו בענין רע ר"ל.

ברכת המזון?

תשובה: הנה בגמרא מסכת ברכות (דף נג) הובא על הפסוק "והתקדשתם והייתם קדושים" הסבר תנא והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים. ובמסכת חולין (קה.) אמרו בשם רב יצחק בר אשרין, מים ראשונים מצוה ומים אחרונים חובה. ובדף קה: אמר רב יהודה בריה דר' חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חובה, שמלח סדומית יש שמשמא את העניים. היינו שבזמננו היה מצוי מלח זה שהנוגד בו בידי ולאהר מכן נוגע בעיניו מסמא את העניים. א"כ יוצא על פי זה דישנם ב'

הגרש"ז אויערבך (בהליכות בת ישראל עמוד נ"ח). ומיהו הגאון שבט הלוי זצ"ל (ח"ד סימן כ"ג) כתב דהאידינא (מים אחרונים) הוא משום חומרא, והנשים לא קיבלו עליהן חומרא זו. וגם ר' יונה מרצבך זצ"ל אמר שהמנהג היה באשכנז אפילו בבתי חרדים לדבר ה' שהנשים לא נטלו ידיהם למים אחרונים. ובס' מור וקציעה כתב לחלק שבזמננו שהיו אוכלים בידיים היה חשש מצד מלח סדומית אבל בזמננו שאין אוכלים במזלג וסכין ואין נוגעים כלל באוכל א"צ ליטול ידיים במים אחרונים. דאין גם טעם של ידיים מלוכלכות, ולכן לא נהגו ליטול מים אחרונים.

המורם מכל האמור : שגם נשים תיטלנה ידיהן קודם ברכת המזון משום הטעמים הנ"ל לדעת הספרדים. ולמנהג האשכנזים אותן שלא נוטלות מים אחרונים יש להן על מה לסמוך.

ביותר, לא עיכב שכר פועל או שירות שקיבל אלא שילם מיד, אם רכש איזה מזון ולא שילם, עוד באותו יום הלך לבית המוכר ופרע את חובו, היה נזהר ביותר בכספי צדקה והקדש שהיה ממונה עליהם עד פרוטה אחרונה, והיה כל ערב סופר את כל הכסף ובודק את כל החשבונות.

נסע עם קהל קדשו כל שנה שבוע ימים לקברי הצדיקים בגליל למקומות לא ידועים והיה זועק בתפילותיו על ישראל בגלות ועל כך שהשלטון בארץ אינו מכיר בתורה ובחוקיה, ברח והתרחק מאוד מבעלי השררה, ומכל דבר השייך לשלטון עד שאפילו אגורה מביטוח לאומי לא לקח וזאת בהיותו אב לעשרה ילדים, וכן קצבת זקנים סירב לקחת, וחי בדוחק גדול, היה שמח בחלקו, והתנהג כארי בקיום המצוות, לקט שכחה ופאה, השבת אבידה, שילוח הקן, וחיפש לקיים כל מצוה שבתורה כמו פדיון פטר חמור ראשית הגז, זרוע לחיים וקיבה לכהן, נזהר מאוד בתרומות ובמעשרות והיה מפריש הכל בעצמו ולא סמך על שום משגיח, בשמיטה נזהר בכל הלכותיה ופרטיה, היה איש אמת גלוי לב ואוהב לכל, אך את מעשיו הסתיר בתכלית באופן צנוע ביותר.

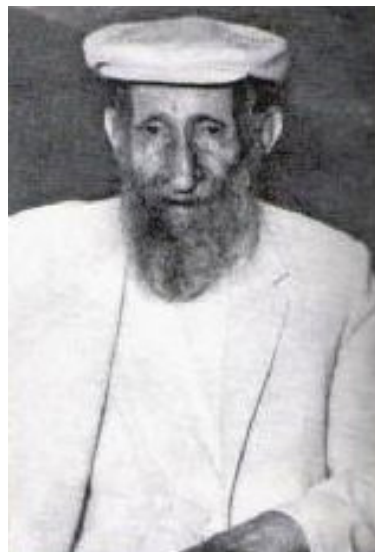
כל ימיו היה עוסק בבקשות ובתחנונים עבור הכלל ועבור הפרט לשם שמים, שפך דמעות רבות על צער עם ישראל והשכינה, נהג בחסידות מופלגת, דקדק במצות, קם בחצות מדי לילה וערך בכי תמרורים על החורבן והגלות, נזהר בכל רגע מחייו שלא לאבדו בדברים בטלים, עסק בתורת הקבלה בכל כוחו, התפלל כל תפילותיו על פי סידור הרש"ש עם יהודים נוראים לקרב קץ הגאולה. והכל בסתר ובצינעה והתנגד לכל פירסום או שכר על פעולותיו. כל ימיו נזהר ליהנות רק מיגיע כפיו, והתנהג בענוה מופלגת, ערך תיקוני עוונות לכלל הציבור, תעניות וסיגופים טבילה במי קרח עם ארבעים מלקות, סדר ארבע מיתות בית דין ועוד הנהגות נוראות שמתאימות למלאכים.

יהי רצון שיעמוד בתפלה על עם ישראל כולו שנזכה לגאולה הקרובה במהרה בימינו. אמן.

טעמים לנטילת מים אחרונים א. משום שהידיים מזוהמות מן האכילה ופסולות לברכה עד שיטול ידיו במים. ב. אפילו אין ידיו מזוהמות כלל מן האכילה ג"כ צריך נטילה משום חשש מלח סדומית דבכל סעודה נמצא מלח (משנ"ב סק"א סימן קפ"א). ועל פי טעמים אלו פסק השו"ע (בסימן קפ"א סעיף א') בסתם, מים אחרונים חובה. ובכף החיים מביא טעם נוסף לנטילת מים אחרונים על פי הסוד צריך לתת חלק לסטרא אחרא וזהו ע"י מים אחרונים ולכן זה חובה וכו' וא"כ על פי הטעמים הנ"ל מצד הפשט משום "והתקדשתם והייתם קדושים" שייך ג"כ בנשים וגם מצד מלח סדומית שייך ג"כ גבי נשים וכל שכן על פי הסוד, דצריכות ליטול ידיהם קודם ברהמ"ז וכן כתב הרב עובדיה יוסף ע"ה בספרו הליכות עולם ח"ב (עמוד מ"ד) וכן הורה

ויקרים. בימי הפסח לא הכניס לביתו שום מזון מבחוץ, זרע במו ידיו את החיטים מהם אכל מצה כל החג, שמן ויין הכין במו ידיו ולא סמך על שום אדם או כשרות לא הכניס לבית מוצרים משומרים או מיובשים, אלא הכל מה שהכין מהקיץ בנקיות וזהירות.

היה קם בחצות ומקונן שעה ארוכה על החורבן ועל השכינה וישראל שהם בגלות, שפך דמעות רבות על צרות הכלל והפרט, אהב כל אדם מישראל כנפשו ומאודו, לא נהנה מכתרה של תורה, סיגף עצמו וגופו במיעוט אכילה

ומיעוט שינה, התענה תעניות לרוב, שתי לילות בשבוע ליל שני וליל שישי ישב כל הלילה עם חברים ועסק בתורה בערנות, אהב צדקה מוסר וחסדים, היה עניו בתכלית וברח מאוד מהכבוד ומהפרסום, התפלל כל ימיו בנץ החמה בשמחה, היה רץ לבית הכנסת בכל התפלות, טובל במקווה בזריזות מדהימה גם לעת זקנותו, כל לילות החול לא בא לביתו אלא שהה בחדרון קטן סמוך לבית הכנסת, מימיו לא אכל שום סעודה מחוץ לביתו, הזמן היה יקר לו מאוד, נזהר מגזל

הגה"צ רבי שלמן מוצפי זצ"ל
יז בטבת

הרב הצדיק רבי שלמאן מוצפי מגדולי המקובלים המכוונים והצדיקים הנסתרים בדורנו. הרב נולד בשנת תר"ס בבגדאד לאביו רבי ציון זצ"ל. בגיל חמש שנים נכנס ללמוד במדרש תלמוד תורה ובגיל 6 ידע בעל פה את חמשת חומשי התורה בעל פה עם טעמים ודקדוקים. בגיל עשר נכנס ללמוד תורה במדרש בית זילכה וכבר אז ניכרו בו ענווה וגאונות.

אימו מספרת שבגיל עשר היה מסיים בכל ליל שבת את התהילים לאור הלבנה.

בהיותו ילד בא עם אביו לשמוע את דרשותיו של מרן הבן איש חי ובסוף הדרשה ניגש לקבל ברכה הרב ברכו "תזכה להיות גדול בתורה" ברכה זו העצימה אותו והגבירה בו את התשוקה להיות גדול בתורה בכל מקצועות התורה.

היה בעל יראת השם טהורה, לא החניף לאיש, לא נהנה משום אדם ואפילו מקרוביו רק מיגיע כפיו, לא בזבז אפילו רגע מחייו לריק או בשיחה בטילה, עסק בכל חלקי התורה יומם ולילה גם בשוכבו על ערש דווי, סבל מכמה חוליים ומכאובים והיה תמיד צוהל ושמח, וכשבא לרופא היה אומר ברוך השם אני מרגיש טוב, היה שמח בחלקו, מסר נפשו על חינוך בניו ובנותיו, נזהר מאוד בקדושת בית הכנסת, כיבד תלמידי חכמים בכל כוחו.

החמיר מאוד בהלכות שבת, כל האוכל היה מבושל מערב שבת ויבש ולא לח אלא אורז ועוף ממולא ומבושל לחלוטין מערב שבת, והושאר לחימום על פתיליה גרופה וקטומה כהלכה, ונזהר לא להשתמש בחשמל המיוצר על ידי יהודים בשבת, ביום השישי מהצהריים כבר היה לבוש בגדי שבת לבנים ויושב ולומד בבית הכנסת שעות רבות עד מנחה, עינג את השבת והיה שמח בה בשירים וחידושי תורה נלהבים